

ADATTÁR.

LOJÁLIS KURUC VERS AZ 1741-IKI ORSZÁGGYÜLÉSROL.

A nevezetes 1741-iki pozsonyi országgyűlés emlékezetét a közhiedelemben jóformán csak néhány megkapó jelenet tartotta fenn, aminők az országgyűlési Rendekek hódolata a trónra lépő első nőági örökös királynő előtt (jún. 21.), a fényes koronázási ünnepély (jún. 25.) s a «vitam et sanguinem» jelenet (szept. 11.), midőn a külső ellenségeitől szorongatott királynő mély gyászba öltözve könnyek közt kérte a maga s gyermekei (ekkor már három leánya és a féléves trónörökös), trónja és a haza védelmére a magyar nemzet segítségét. Mindez történelmi hitelű, s az egykorú rajzok és festmények is többféleképp megörökítették egészen Fadrusznak a csehek által lerombolt remek szoborcsoportozatáig. Némelyik rajz a hatás fokozása végett az utolsó jelenetben a csecsemő trónörököst is a királynő karjára ülteti, ennek bemutatása azonban nem ekkor, hanem szept. 20-án szűk házikörben történt.

A jeleneteknek ilyen színpadias beállítása azt a látszatot kelti, mintha ekkor Pozsonyban csupa ünnepély és a szépséges ifjú királynő előtt ki-kitörő lelkes tüntetés váltogatva volna egymást, holott a valóságban hónapokon át szenvedélyes hangú viták közt tárgyalta a máj. 14. óta együtt ülő országgyűlés a nemzet régi és újabb temérdek sérelmét. A nyolc év óta üres nádori szék betöltése iránt a királynő azonnal rendelkezett, s a Rendekek az első helyen jelölt aggr. Pálffy János országbíróvá választották nádorrá, ennek helyére pedig a népszerű gróf Esterházy József horvát bánat nevezte ki a királynő, s egy-két sérelem orvoslása iránt is ígéretet tévén, bizalmat ébresztett maga iránt, de a nagy viták a koronázás után a sérelmek részletes tárgyalásakor következtek. Ezek eredményét gr. Batthyány Lajos kancellár, gr. Esterházy Imre primás és legb. hatóbban gr. Esterházy József országbíró ismertette a királynő előtt. Mivel azonban férjét, Lotharingiai Ferencet, a nagy törökverő L. Károly unokáját, a Rendekek nem akarták kormányzó társul választani, az e miatt bosszús királynő több fontos sérelem orvoslását visszautasította. A július 28-iki leiratot a különben lojális főrendek is hűvösen fogadták, a követi táblán pedig heves kifakadások közt már az országgyűlés hazaküldését követelték. Gr. Esterházy József a királynő jelenlétében is élesen nyilatkozott a német miniszterek túlkapásai ellen, úgyhogy egyikük — hír szerint — a titkos tanácsról távozása után úgy nyilatkozott, hogy legjobb volna a szajásabb követek közül hármát-négyet leféléjztetni, hogy a többi lecsendesedjék.

Ebből az elkeseredett országgyűlési hangulatból fakad az alább közölt 40 versszakra terjedő vers is, amely nem mint költői alkotás, hanem mint kortörténeti adalék érdemel figyelmet. Eredeti (tulajdonkép másolt) kézirata a herceg Esterházyak kismartoni hitbizományi főlevéltárában maradt fenn. Magyar címe nincs, hanem más kézírással latin szöveg jelzi a felzetten: «A^o 1741.-sub Diaeta Posoniensi contra nonnullos Ablegatos Hungariae», a versek előtt pedig ugyanazon kézírással: «A^o 1741. Posonii sub Decursu Diaetae.» Tartalma szerint azt mondhatnók: «Egy — különben lojális (l. a 18—19. vsz.), de kuruc érzésű magyar hazafi keserve a hazai állapotok miatt.» Mint Gyöngyösi *Kesergő Nymphájában* (*Palinodia*) a megszemélyesített Haza beszél, az alábbi vers szerzője is a Haza nevében sorolja fel a bajokat. A szerző mindenesetre olyan közrendű magyar, ki tagja volt a kövei táblának, s a (különben ingadozó) helyesírásból és egyes kifejezésekből következtetve, valószínűleg dunántúli ember. Egyes szók és sorok magyarázatát l. a jegyzetekben.

1. Jai nékem Siralmas ell hagyott Árvának,
Régen boldogságos szép Magyar hazának,
Ezer veszedelmek reám áradának,
Napjaim mégh nagyob gyászba borulának.
2. Keserves Sorsomat tudgya mind ez Világh,
Fájdalmas sebemet szemléli sok Országh,
Ki régen virágzó valék mint szép virágh,
Im mind ell hervadok, száradok mint fa-ágh.
3. Már tulajdonomban csak aligh maradok,
Idegeny Jövevény sajátomban vagyok,
Bátran magaméért már nemis szólhatok,
Nincs senki pártfogóm, nem tudom, há futok.
4. Oh sűrű könyvekkel jajgatható Népségh,
Hajdan bátor szívó, nagy hiru Nemességh,
Most az árnyéktulis megrettentt Nemzethség¹
5. Nem veszedé észre, hogy megh csufoltatol,
Sulyossab rabságra holtigh zárattatol,
Kezeid, lábaid megköltve tartatol,
Végtére Torkodnál fogva megh fojtatol.
6. Nem csak te magadat hazádbul ki zárnak,
Hanem gyermekestül nem soká ki hánnak,
Mert nincs semmi helye most az igasságnak,
Majd neve is el vész már Magyar Országnak.
7. Nem akarsz tanulni keserves sorsodon,
Sokszor rajtad történt siralmas voltodon,
Hogyan kovácsolták, tudodé, hátodon
Tapodtak mint Uthan leszakatt ágokon.

¹ A 4-ik sor hiányzik a kéziratban.

8. Égértek hánszor már tenéked sokakat,
Meddigh szándékjokra követ nem hajtottak,
Ez után körömmel üstöködnél fogtak,
Véled csak úgy bántak, amint eök akartak.
9. Minden igasságát hazádnak el vonták
Régi szent Törvényét a' szélnek ereszték,
Jó lakóföideket sok nemzetek ülték,
Hasznát Jószágadnak nemde mások vették.
10. Példa az mostani koronázás ebben,
Ki előtt böcsülvén biz(t)attak mindenben,
Sokakat égértek néked csak beszédben,
Más volt el titkolva ott az álnok szivben.
11. Mert megh koronásztad, még jó szót sem adnak,
Könyörgésedreis csak fűgét mutatnak,
Sok instantiádra keresztet vontanak,
Már az égéreték semmiben multanak.
12. Az el mult Diaetának vége ezt okozta,
Hogy hazádnak Leány ágra szállot Jussa,
Ugyan akkor eötet halálrais adta,
Feneketlen sirba örökéssen gyukta.
13. Akkoris széntén így jára szegény fejed,
Szin alat meg csalták biztatván Nemzedet,
Elsöben égérvén mindeneket néked,
Nagyob Nyomorusság volt az után hired.¹
14. Ez vala gyümölcse akkori dolgoznak,
Mostis lesz oly vége sok biztatásodnak
Nállad a' kegyesség, szép szó, mit okoznak,
Válaszakat máris nem szádizint hoznak.
15. Uj Nemzet túlti bé, hiddel, minden Várad,
Kitöül boldogságód te soha nem várod,
Uj találmányidat, meg lásd, végre bánod,
De késseö lesz akkor, midön meg lesz károd.
16. Az ell multt Diaeta is sokáig vonyata,
Csak nem sorsotokis forspontra huzata,
Alég hogy portiót véled nem adata,
Quartélyos Németet akkor nem tartata.
17. Még eddig csak Németh parancsolt hazádban,
Francziáis lakik ezután hazádban,
Ezek lesznek Urak minden javaidban,
Ha nem vigya(z)sz, téged ki vernek azomban.²
18. Nem oka, jól tudom, ennek eö Fölsége,
Legyenis szivednek hozzá reménsége,
Ezt az áruolóknak koholt Mestersége
Csak azért Mivelli, hogy lenne Tisztsege.

¹ A 13. vsz. utolsó szava a kéziratban így: *hired* talán a másoló hibájából, az eredetiben valószínűleg *béred* volt, ami jobban oda illett.

² A királynő férje, midön Lotharingiát elfoglalták a francia-bajor seregek, innét menekült francia híveit a magyar fő- és jövedelmező kisebb hivatalokban helyezte el, s ez volt a főok, amiért a Rendekek nem akarták őt a királynő kormányzótságául választani.

19. Kiben Király nevét mert nemis keverem,
Inkáb buzgó szível halálíg dicsérem,
Még élek, mellette nem szánom fegyverem,
Utolsó csöppigis kiontani vérem.
20. Ne félj), bátorkodgyál, kérésed meg léssen,
Törvényért, hazáért légy meg halni készen,
Meg ne szőnj, méz néked igazat nem téssen,
Igy Siralmas néped végasztatást véssen.
21. Nem tudom, mitt rettegsz, mikor igazat kérsz,
Istenért, Igazért, vané eszed, mit félsz,
Senki azért téged bántani nem mérész,
Isten, ember előtt böcsületed nem véssz.
22. Tudgyad pedig, nem más veszedelmed oka,
Hanem Nemzetemből két vény álnok róka,
Kinek nagy Tök fejek ravasszág fazoka,
Ugy ülnek köztetek mint két mérges Polka.¹
23. Nem volna olly nehéz sebesült szívemnek,
Ha idegeny volna Hohéra fejemnek,
Mivel maga vére Judássa véremnek,
Száz)szorta nehezebb fájdalommal sebemnek.
24. Isten, ember tudgya, hogy az elsőséget
Nemzetemnek lessi edgyik Érsekséget,
De nem orvosollya nehéz betegséget
Nem kívánnya vissza hozni egésséget.
25. Alig várja, Imre hogy el temet(lessen,²
Nemzetem Oszlopa hogy el törülteszen,
Mit gondol te véled, csak Primás lehessen,
Hamaréb székedben tenéked ülheszen.
26. Oh te Istentelen irigy gonosz Ember,
Mért ellenem nyelved olly éles mint fegyver,
Nem láddé föld alatt mennyi megh holt hever,
Nem félsz, hogy halál tégedis majd lever.
27. Jaj szegény Lölködnek mit fog ott csinálni,
Mire fog te néked ezért ügyed válni,
Érted az parókás nem fog allegálni,
Mert magais Talpán alig fog ott állni.
28. Azért hogy Pöspök vagy, még pokolban mehez,
Hogy kamarás Ur vagy, azért koldus lehez,
Az gonosz Judással még te is ott ézhez,
Valóságos példát többekrül is vehez.
29. Még sem félsz a kemény Biró haragjátul,
Mikor dörögh az Ég bocsáto nyelául,
Nem félsz, maid az Ördög el véssen sajátul,
Meg se mentsen Isten téged a' Tatártul.

¹ Az egyik bizonyosan az agg Pálffy nádor, a másik Erdődy G. Antal egri püspök vagy Erdődy György koronaőr, akik az Esterházyak (az országbíró és a primás) hazafias működését többször elgáncsolták.

² Gr. Esterházy Imre, a hazafias érzületű primás — úgy látszik — betegeskedett (†1745) s helyére a németlértelmű egri püspök vágyódott.

30. Meg halgattya az Ur Árváknak sirását,
 Ifiu-, Öregeknek hozzá kiáltását,
 Az Egyházi Rendnek sok fohászzkodását,
 Méltán rajtad túlti nagy boszu állását.
31. Bánságért pediglen másik hizelkedik, ¹
 Nagyobb koncért mint az kormos törölködik,
 Ezis a' Judások közül vádolkodik,
 Utánnam ártatlan titkon árulkodik.
32. Kiván igazakat az ilyen Méltósságh,
 [És] Tiszta sziveket mert ez nagy Uraságh,
 Nem hár részesülni őket Szent Háromságh,
 Kiknek ellenségek Törvény és Igasságh.
33. Haszontalanulis ezeket mivelik,
 A szép Bárson Nyerget Disznóra nem teszik,
 Vastag szalonnára Ebet nem Eresztik,
 Ezeket az Egek nékek sem engedik.
34. Így köllé fizetni, hogy meg böcsültelek,
 Erdemesek fölöt hogy föl emeltelek,
 Atkozott viperák nemis reméltelek,
 Keblemben veszemre véghre neveltelek.
35. Mit vétettem néktek, hogy így daraboltok,
 Majd szalak szijakat Testembül szabdaltok,
 Tulajdon Véreim miért marcangoltok,
 Jaj Ti átkozottak engem hogy hurezoltok.
36. Még ezekén kívül vannak illyek mások,
 Kiket nem nevezek most, Ablegatusok,
 Csalárdok mint mérges mardozó Aspisok,
 Csak az magok javát vadászó Judások.
37. (Ell) jüttek Diaetára, hogy megorvosollyák,
 Fájdalmas sebemet majd meg flastromozzák,
 Jobban sebessétik inkább az Ebatták,
 Temetni akarnak, a' sirt megis ásták.
38. Ell hánták az minap mint kigyók bőröket,
 Róka módra vettek rájok más szőröket,
 De nem változtatták roszt természeteket,
 Álnoksággal tellyes Ördönges sziveket.
39. Csudáalom, hogy eddig Ti ell szenvedtétek,
 A Romaiakatis nem követtétek,
 Székkel (a') Sessioban agyon nem vertétek,
 Ablakokon őket ki nem vetettétek.
40. Lészen még valaki, ki áll boszut ezért,
 Kihez még Németh vér eddig soha nem fért,
 Kész leszen meg halni szegény Nemzetemért,
 Meg fizet keserűn a' sok Diurnumért.

Közli: † BADICS FERENC.

¹ A másik Erdődy, a volt kamarai elnök, akkor koronaőr, a horvát bánságot szerette volna elnyerni.